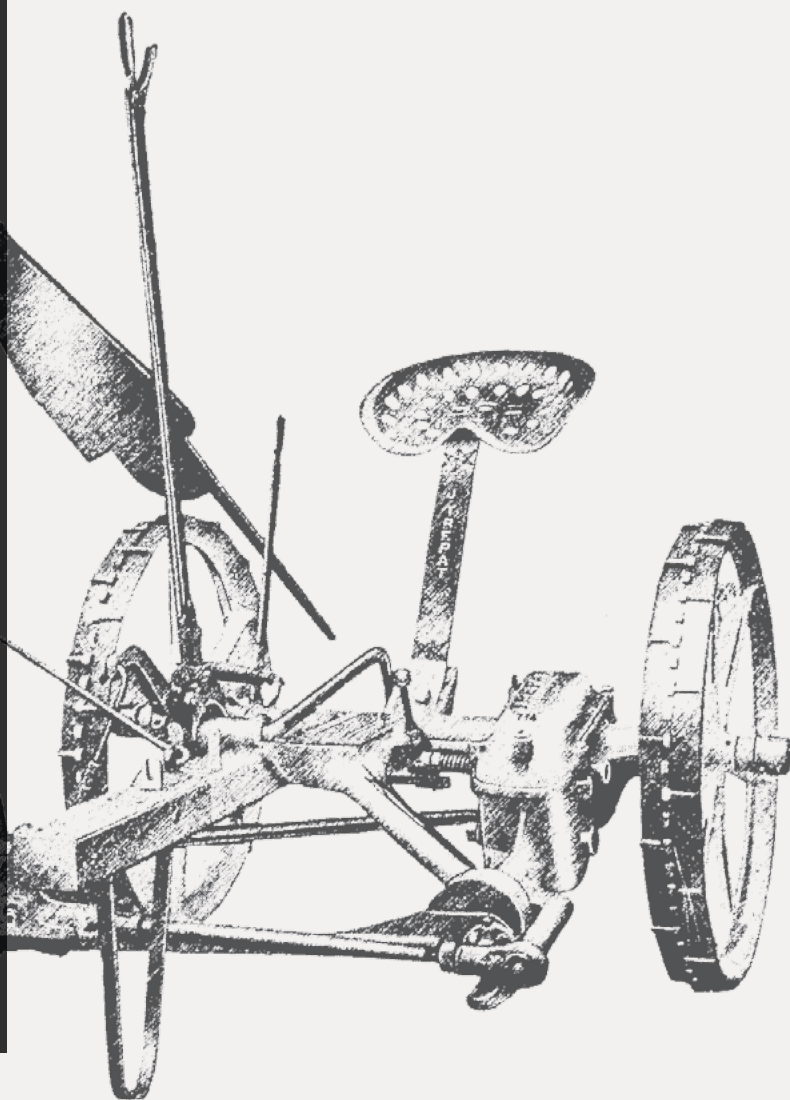

MUSEU TREPAT TÀRREGA: APUNTS PER A UNES PERSPECTIVES MUSEÍSTIQUES DEL SEGLE XXI

JAUME ESPINAGOSA MARSÀ

Des del 2012, l'antiga fàbrica de maquinària agrícola J. Trepapat de Tàrrega (fundada el 1914) s'ha reconvertit en el Museu Trepapat Tàrrega. El nou museu és un equipament únic i singular, tant en l'àmbit català com en l'espanyol i l'europeu, en el sentit que altres fàbriques que produïen aquest mateix tipus de màquines han desaparegut. A l'Estat espanyol, l'Ajuria al País Basc, i una altra a Sevilla. A Itàlia, la Laverda, que ara fabrica motocicletes. A Alemanya, la Krupp, o a França (a Tolosa del Llenguadoc), l'Amouroux Frères... Per tant, la conservació d'aquest patrimoni industrial targarí a hores d'ara ha assolit importància a escala europea per explicar la història de la mecanització del camp català i espanyol, i per extensió europeu, de bona part del segle XX. Empreses com la de Cal Trepapat formen part del tipus d'indústries que, durant la segona revolució industrial (promoguda per les fàbriques que funcionaven amb energia elèctrica), van protagonitzar la mecanització de les feines agrícoles arreu.

Cal deixar constància que del llegat industrial de Cal Trepapat es conserva pràcticament tot: l'estructura arquitectònica, les dinou naus, l'edifici del departament comercial i la casa del propietari. I, dins de les naus, tota la maquinària del procés de producció, tant les màquines més antigues com les

noves —que van millorar el procés de producció—, les eines dels treballadors i gairebé tot l'arxiu administratiu que va generar l'empresa en el decurs de la seva història, ara dipositat a l'Arxiu Comarcal de l'Urgell, a Tàrrega.

Entre els anys 2006 i 2009 es van realitzar, paral·lelament, feines d'inventari de les màquines i les eines de la fàbrica (més d'11.000 fitxes amb la corresponent descripció i fotografia), de trasllat de la documentació a l'arxiu per a la seva classificació, així com una seixantena d'entrevistes a antics treballadors de la fàbrica i a persones que hi tenien una vinculació propera (per no perdre aquesta memòria oral, es van enregistrar en format audiovisual) i els projectes de rehabilitació i museístic de l'antiga fàbrica.

A partir d'aquell moment i fins a mitjan 2012, es van dur a terme les obres de rehabilitació de les cinc primeres naus i de la zona del departament comercial. Aquestes obres van ser finançades, en bona part, amb un programa FEDER i un *pla Zapatero*. El criteri bàsic de la restauració de les teulades i els forjats de les cinc primeres naus de Cal Trepapat va ser el respecte absolut per la forma tradicional de la construcció de les naus, ja que es pretenia conservar l'atmosfera que es respirava dins d'aquests espais, si bé s'hi van

Mc Trepat. Museu Trepat.

introduir millores tècniques —com la impermeabilització de les teulades—, les quals, però, no van desdibuixar gens la construcció històrica. En la implementació del projecte museístic es va optar per una intervenció de micromuseografia, també en la línia de conservar l'ambient de la fàbrica en el decurs de la seva història (olors, colors i sensacions d'encetar un viatge en el túnel del temps).

En els espais de l'antic departament comercial s'hi han habilitat despatxos per al museu, el Centre d'Empreses Innovadores, sales de reunions i *office*.

I la conservació i la rehabilitació d'aquest conjunt arquitectònic industrial, quin retorn social té i tindrà?

El primer que hem de constatar és que el Museu Trepat Tàrrrega és un equipament de l'Ajuntament de Tàrrrega. Per tant, és un servei públic i, com a tal, es deu a la societat que l'acull i li dona la raó de ser.

A partir de l'obertura del Museu Trepat, el juny de 2012, hem anat desenvolupant les nostres actuacions en tres àmbits fonamentals: la recerca humanística, la restauració arquitectònica de màquines i d'eines i objectes, i la divulgació de les activitats i actuacions.

1.- La recerca: el foment de la investigació és un dels pilars fonamentals perquè un museu pugui activar, mantenir i millorar les seves potencialitats a l'hora de dissenyar, programar, produir i executar actuacions per a la societat. Les recerques van renovant el nostre discurs expositiu i el nostre relat, i augmenten qualitativament la coneixença que tenim del passat per transitar —amb coneixement de causa— pel present i poder fer prospeccions de futur amb fonament.

Des del Museu Trepat ho hem practicat fins i tot abans de crear l'equipament, editant recerques com *Fàbrica de Maquinària Agrícola J. Trepat de Tàrrrega* (2008), *Els treballadors de la fàbrica J. Trepat. Vida laboral i social en la Tàrrrega del segle XX (1914-1985)* (2010) i també diversos articles publicats a *URTX. Revista d'Humanitats de l'Urgell*.

Un cop va entrar en funcionament el museu, vam posar en marxa la col·lecció *Claus Trepat*, que té com a objectiu primordial l'edició de monografies sobre diferents aspectes de la història de l'antiga fàbrica Trepat i de les actuacions que organitza el mateix museu. Fins avui, se n'han publicat quatre volums i, a més, s'han continuat donant a conèixer aspectes diversos de Cal Trepat a través de nous articles a *URTX. Revista d'Humanitats de l'Urgell* i de ponències en congressos arreu.

2.- La restauració: des del 2013 i fins al 2020, la restauració dels espais ha continuat en les naus 17, 18 i 19. D'aquesta manera, s'ha travat tota l'estructura del començament i el final del conjunt de 19 naus. A més, al vestíbul on hi ha el despatx del museu s'hi ha habilitat una botiga per el marxandatge dels museus targarins i de l'àrea de cultura municipal. I darrere del despatx museístic, una taller laboratori per als centres d'ensenyament i per fer-hi cursos especialitzats en tecnologies actuals, oberts a la ciutadania.

Durant el 2020, hem col·laborat amb la Regidoria d'Urbanisme de l'Ajuntament de Tàrrrega en l'elaboració dels projectes per a la rehabilitació de les teulades i els forjats de les naus 14, 15 i 16, uns espais que seran destinats a magatzem museístic i a sales d'usos polivalents, obertes a les entitats culturals i socials. També el POU SC que rehabili-

Embarat, sistema de politges i corretges, nau 5, Museu Trepat.

tarà el casal de Josep Trepat va preveure edificar, a finals dels anys cinquanta del segle XX, al costat del departament comercial de la fàbrica. En aquests espais s'ubicarà una residència per a la creativitat artística i un alberg per als pelegrins del Camí de Sant Jaume i es restaurarà mobiliari de Cal Trepat, i en els salons principals de la casa s'explicarà la història de Josep Trepat. Es preveu executar aquesta rehabilitació el 2021.

3.- La divulgació: la publicitat a través dels mitjans de comunicació convencionals (premsa escrita, ràdio i televisió) continua sent una eina molt vàlida per apropar a la ciutadania les activitats que organitzem als museus. Amb tot, les xarxes socials (webs, Facebook, Instagram, Twitter...) són una gran finestra oberta, potent i gratuïta que els museus emprem amb assiduitat i complicitat, ateses la immediatesa i l'operativitat que tenen. Una autèntica evolució per obrir-nos pas enmig d'aquesta superpoblada societat de la comunicació/informació.

Al Museu Trepat Tàrrrega, des de bon començament, hem prioritzat les activitats en què la ciutadania tingué un contacte directe, participatiu i empàtic amb aquests espais industrials, ara culturals i socials. I en el decurs del temps, hem anat constatant que si a Cal Trepat hi passen coses, les persones ens segueixen. Agrada venir als esdeveniments programats en aquestes àmplies naus plenes d'història industrial i que ara anem omplint d'història museística, cultural i de creativitat artística.

Quines són aquestes activitats que tenen Cal Trepat com a escenari dels seus somnis?

Ja des d'abans d'obrir les portes com a museu s'hi programaven actuacions teatrals de Fira Tàrrrega. Per tant, era

obvi que, en aquests amplis espais fabrils, la creativitat i la imaginació artística hi venien com anell al dit.

També el món de la fotografia té un protagonisme rellevant des del primer moment en totes les publicacions que s'han editat sobre l'antiga fàbrica i el Museu Trepat. Com a exemple paradigmàtic, el llibre d'autor de Joan Fontcuberta intítulat *Trepat*, editat el 2014, any del centenari de la fundació de la fàbrica.

A partir de l'entrada en funcionament del Museu Trepat Tàrrrega, hem organitzat diversos esdeveniments, que s'avenen perfectament amb les actuacions permanents, que ens són indefugibles com a institució museística (visites guiades, tallers didàctics per a la docència, les famílies i els professionals, edició d'estudis sobre la fàbrica, programació de jornades d'estudis i cicles de conferències, producció de materials audiovisuals...). I totes aquestes propostes s'han fet en paral·lel a la programació, des del 2014, del Festival de Creació Contemporània Embarrat, en què els creadors emergents van de bracet amb la reflexió, el pensament i l'intercanvi d'experiències en l'àmbit de la creativitat artística dels nostres dies, amb la participació d'artistes d'arreu. Aquest festival va comptar amb una inauguració de luxe, la presentació del llibre *Trepat*, de Joan Fontcuberta, que s'acompanya d'una exposició que encara ara viatja per diferents ciutats del món.

L'any 2016 vam organitzar l'esdeveniment *McTrepat* o la influència de la cultura americana en les nostres terres: muntatges audiovisuals, concerts de música (rock, jazz, gòspel...), balls (country, swing, rock'n'roll...), conferències, tallers familiars, exposicions, concentració de cotxes i motos americanes, *food trucks*... Un cap de setmana d'immersió en l'oceànica cultura nord-americana. Amb el *McTrepat* volem retre homenatge a la primigènia relació empresarial

Rodatge de la pel·lícula *Vulcania*. Nau 4, Museu Trepat.

que la fàbrica Trepat va mantenir amb indústries dels Estats Units que produïen el mateix tipus de maquinària agrícola i que van ser pioneres.

Cal Trepat també ha estat escenari de la pel·lícula *Vulcania* (maig de 2014), que es va estrenar al Festival de Sitges del 2015.

Així mateix, durant aquests primers anys de funcionament, diferents grups musicals del país, i algun de fora, han gravat un videoclip a les naus i la casa Trepat. També la performance pictòrica ha utilitzat aquests espais com a escenari de gravació del procés creatiu. Desfilades de moda, sets de reportatges fotogràfics per a revistes de moda...

Tot un ventall ampli d'activitats que té continuïtat de cara al futur d'un museu obert a les iniciatives de les entitats socials i culturals, dels professionals i dels centres d'ensenyament (amb el projecte *Absència i presència de la dona a Cal Trepat*, dirigit per Roser Miarnau Pomés i Jaume Espinagosa Marsà, del Museu Trepat) i que aixopluga el projecte interdisciplinari *Matriu*, de l'Escola d'Arts i Superior de Disseny Ondara de Tàrraga, i el projecte *El museu és una escola* (dirigit per Glòria Jové, professora de la Universitat de Lleida). D'un museu segur de continuar en aquesta línia àmplia i integradora de la creativitat artística amb fonament.

Per acabar, cal destacar que l'edició de treballs d'investigació en l'àmbit de la humanitats relacionades amb el museu va continuar el 2014 amb la creació de la col·lecció de monografies *Claus Trepat*, de la qual s'ha previst, per al 2021, la publicació del volum cinquè, que tracta el procés d'innovació tecnològica en el producte acabat i la gestió de la innovació a la fàbrica J. Trepat (la recerca l'ha realitzat l'historiador Jacinto Bonales Cortés). També per al

2021 s'ha previst l'arribada a les llibreries d'una novel·la històrica i de misteri ambientada en la fàbrica J. Trepat i en l'actual museu.

Que la recerca i la creativitat no parin!

Cartell publicitari del dissenyador Enric Vila, anys 50.